

JERZY WOJTCZAK-SZYSZKOWSKI

(Warszawa)

ALKINOUS I ŚREDNI PLATONIZM*

Prace nad starym i średnim platonizmem w Polsce właściwie zostały zapoczątkowane w drugiej połowie XX wieku, wcześniej bowiem poza publikacjami Tadeusza Sinki (i omówieniami w jego *Literaturze greckiej*)¹ obszerniejszych prac w naszym kraju nie było i dopiero wspomniany okres XX wieku przyniósł w tym zakresie ożywienie. Po kilku znakomitych publikacjach Autor obecnej rozprawy przedstawia bardzo cenną książkę, która bez wątpienia należy do najwybitniejszych, gdy chodzi o badania nad średnim platonizmem w całej literaturze światowej.

Doskonała znajomość źródeł umożliwiła Autorowi wniknięcie w trudną kwestię proveniencji nauki Alkinousa, jednego z najwybitniejszych przedstawicieli średniego platonizmu, filozofa żyjącego już kilkaset lat po Platonie: poprzednicy Alkinousa wnieśli pewne swoje myśli do interpretacji nauki Platona, jednakże odczytanie ich w jej świetle nie było rzeczą łatwą. Dojrzała refleksja Profesora Pawłowskiego z jednej strony porządkuje dotychczasowe spostrzeżenia badaczy współczesnych w tej dziedzinie, z drugiej zaś strony prezentuje w znacznej mierze nowe i odkrywcze spojrzenie na omawianą kwestię i w szerokiej perspektywie problematyki tam omawianej dochodzi do znakomitych konkluzji, które prowadzą z kolei do nader interesujących wniosków.

Praca ta obejmuje całościowo nie tylko zasadnicze kwestie nauki Platona i platoników, ale też i szereg zagadnień będących również przedmiotem zainteresowania innych filozofów, jak na przykład wywody dotyczące przyjaźni, wolności woli ludzkiej, ideału mędrca (te były przedmiotem rozważań filozofów proveniencji stoickiej), zagadnienia przyjemności (filozofia epikurejska) i inne. Warto wspomnieć, że wiek II jest też okresem, w którym właśnie te szkoły mają jeszcze swoich zwolenników zarówno w Grecji, jak i w Rzymie. Można zatem porównywać ich myśli z myślą średniego platonizmu.

Działalność Alkinousa przypada na wiek II po Chr. (dokładne daty nie są znane) i jest to czas rozwijającej się już filozofii i teologii chrześcijańskiej, by wspomnieć

---

* Kazimierz Pawłowski, *Alkinous i średni platonizm. Pragnienie wejrzenia poza to, co widzialne*, Wydawnictwo Naukowe UKSW, Warszawa 2019, 304 s.

¹ T. Sinko, *De Apulei et Albini doctrinae Platonicae adumbratione*, Cracoviae 1905; id., *Literatura grecka*, t. III, cz. 1: *Literatura grecka za cesarstwa rzymskiego (wiek I–III n. e.)*, PAU, Kraków 1951, s. 158–162.

Justyna Filozofa czy Tertuliana. Twórczość platoników tego okresu miała wyjść naprzeciw myśleniu tych osób, które z różnych względów nie akceptowały doktryny chrześcijańskiej; jednakże jest rzeczą charakterystyczną, że w tej części twórczości Alkinousa, która omawia problemy moralne, pojawiają się elementy bardzo bliskie lub wręcz identyczne z nauką chrześcijańską, by przytoczyć tekst znajdujący się na s. 289 rozprawy Profesora Pawłowskiego:

Miłość porządkuje prawdziwie życie ludzkie. Życie każdego człowieka, trochę paradoksalnie, tylko wtedy jest racjonalne, gdy kieruje się on miłością w swoich relacjach z innymi ludźmi i z całym światem (i każdy tego jakoś, tak czy inaczej, doświadcza).

Stwierzeń będących rezultatem analizy tekstów Alkinousa, a znajdujących swe odzwierciedlenie w nauce chrześcijańskiej, znajduje się w rozprawie więcej. Rzecz oczywista, w piśmie Alkinousa i platoników, znajdowały się również rozważania dotyczące pośmiertnych losów duszy, koncepcji, jak wiadomo, stanowiącej jedną z fundamentalnych tez chrześcijaństwa. Bez wątpienia osiągnięcia prezentowanej książki są na najwyższym poziomie współczesnej nauki zajmującej się problematyką platonizmu.

vigil.eo@gmail.com

ARGUMENTUM

Censura libri, quem Casimirus Pawłowski scripsit de Alcinoo et de Platonismo, qui a historicis philosophiae medius appellatur.